

פגיעה מינית ברשת

« ליאורה זומר המרכז הרב תחומי לטיפול בנפגעות תקיפה מינית

פגיעה מינית מוגדרת כהתנהגות בעלת אופי מיני הנכפית על הזולת בניגוד לרצונו, בין שהיא נרמזת, מילולית, כתוך איום, או כתוך ניצול חולשה או תמימות. לפגיעה מינית השלכות נפשיות היכולות לשנות לרעה את התפיסה העצמית של הנפגעת, לפגוע בקשר שלה עם זיכרונותיה, רגשותיה וזהותה, לפגוע ביכולתה לתת אמון באחרים ולפגוע בחוויית השליטה בחייה. בדומה להיכרותנו עם נפגעי הלם קרב, נפגעות תקיפה מינית סובלות גם הן מפלשבקים, מחרדות, מדיכאון, מירידה ביכולת התפקודית, והן עלולות אף להגיע למצבים של פגיעה עצמית ולאובדנות.

קשה מאד להסירו. עותקים ממנו נמצאים אצל אינספור אנשים - מוכרים וגם אלמוניים. הביזוי המיני ברשת הוא אות קין המנציח קונקרטי את הפגיעה. בניגוד לתקיפה מינית שיש לה זמן התחלה וזמן סיום בפועל, הרי שהפגיעה ברשת ממשיכה את הפעולה ההרסנית ללא גבולות של זמן. זהו עינוי קשה מנשוא ובמקרים קיצוניים יש הבוחרים לשים קץ לחייהם כדי לעצור את הסיוט המתמשך.

החשיפה הפומבית של פגיעה מינית ברשת חורגת מעבר לגבולות הפגיעה הישירה אל מעגלים נוספים הקשורים בנפגעת. נוצר מצב בו גם המשפחה הקרובה והרחוקה, גם חוג החברים ובעצם החברה כולה מתמודדים עם ההשלכות של המעשה.

דרכי ההתמודדות הן שונות. לעיתים יש ביטוי של חוסר הבנה, כעס ואף הבעת אשמה כלפי הנפגעת על "הכניסה את עצמה" למצב הזה; לעיתים תישמענה תחושות של בגידה על כי הנפגעת מביישת את הקרובים לה במעשיה; במקרים קיצוניים תישמע טענה לחוסר אמונה ביכולת ההורים להגן על הבנות, לחוסר יכולת לשמור עליהן מהישנות מקרים דומים; יוטלו מגבלות ואיסורים על פעילות ברשת החברתית המקוונת ועל יצירת קשר עם בני אדם. במקרים אחרים תזכה הנפגעת לתמיכת המשפחה והסביבה הקרובה אך גם כך, ההתמודדות האמיתית בסופו של דבר היא שלה. ■

באילו אתרים, כמה זמן ומול מי יחד עם זאת, תחושת השליטה הזו היא מדומה. המרחב ברשת פרוץ, החומרים המצויים בה יכולים להיות מועברים ונגישים הרבה מעבר לידיעתה ולבחירתה של הגולשת.

הרשת מאפשרת אנונימיות ולכן תקשורת בין שניים או יותר יכולה להתבצע גם בחסות זהויות מזויפות. האנונימיות מאפשרת התבטאויות בוטות, משלוח תמונות פסולות וחשיפה אישית מקוונת (און ליין) דרך מצלמות המחשב או הסמארטפון. בעוד שבסיטואציה של פגיעה מינית במציאות החיצונית, הנפגעת מתמודדת בדרך כלל עם דינמיקה של השפלה בתנאי הסתרה וחשש מחשיפה, הרי שבפגיעה מינית ברשת, נחשפת הנפגעת גם לסכנה להשפלה פומבית (shaming). זאת עקב חשיפה רחבת היקף וחוסר יכולת לשלוט במידע המשפיל, למחוק אותו או אפילו לדעת למי ולכמה קוראים המידע הגיע. פגיעה מינית בעצם הגדרתה היא פריצת גבולות הגוף, החפצה של גוף האישה וחילולו לסיפוק צרכי הפוגע. ואכן, פריצה אלימה של מרחבי הפרטיות האישיים היא אחד האלמנטים הקשים ביותר להתמודדות בהקשר של פגיעה מינית בכלל ופגיעה מינית ברשת המקוונת בפרט.

פגיעה מינית ברשת מעצימה את תהליך הביזוי בכך שהיא מוציאה אותו אל כיכר השוק, אל מרחב הסייבר האינסופי. ביזוי כזה, לא רק שאין לו גבולות פיזיים, אלא גם אין לו גבולות של זמן. הוא נשאר כתוב, נגיש, מתועד ובמקרים רבים

יותר מ-10 שנים שאני משמשת מטפלת ומדריכה במרכז הרב תחומי לנפגעות תקיפה מינית של המרכז הרפואי בני ציון בחיפה, ולמרות הנסיון הרב, החשיפה לחוויות מיניות קשות שאני שומעת מהמטופלות לא נהיית נסבלת יותר. מידי יום אני עדה לקריסת היכולת של מטופלות לבטוח באחר ולאובדן התקווה שלהן חרף המאמץ העילאי שהן משקיעות בתהליכי טיפול ושיקום מכאיבים וממושכים. בשנים האחרונות האינטראקציות האנושיות מצויות גם ברחבי רשת האינטרנט. המרחב הוירטואלי-חברתי הנוסף הרחיב את מגוון אפשרויות התקשורת בין בני אדם למרחבים בהם פוטנציאל החשיפה להמונים, והאפשרות לאבד את השליטה על הפרטיות הפכו לבעיה של ממש.

כאשר מדברים על פגיעה מינית במרחב המציאותי, הפוגע בדרך כלל מוכר לנפגעת והיא ברוב המקרים מודעת למה שקורה לה. ואולם, במקרה של פגיעה מינית ברשת הוירטואלית מתווספים מימדים שמרחיבים את ספקטרום הנזקים הפסיכולוגיים.

הגלישה ברשת מבוצעת באמצעות מכשיר שנתפס על ידי הנפגעת כבטוח - המחשב האישי שלה או הטלפון החכם. התחושה הבסיסית היא שיש לה שליטה על פעולותיה ועל בטחונה האישי, היא זו המחליטה מתי לגלוש או לצ'אט,